



CONCEPTE SPECIFICE OPERAȚIILOR AMFIBII ȘI RIVERANE

Comandor conf.univ.dr.ing. Lucian Valeriu SCIPANOV

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

În cadrul acestui demers, mi-am propus să realizez o introspecție asupra unor domenii particulare Forțelor Navale în care acestea pot desfășura acțiuni militare, domeniile maritim și fluvial, cu proiecție privind conceptualizarea unor termeni specifici operațiilor amfibii și riverane. Este un demers prin care doresc să evidențiez unele concepte specifice acestor operații pentru a putea fi adoptate și utilizate în cadrul doctinar al operațiilor amfibii și riverane.

Conceptele specifice operațiilor amfibii și riverane au o legătură intrinsecă cu mediile maritim și fluvial, caracterizate ca fiind medii preponderent amfibii. Conceptele specifice acestor domenii sunt aplicabile prin modalități proprii operațiilor maritime (în cazul operațiilor amfibii) și prin modalități particulare acțiunilor din mediul fluvial, ca parte a mediului riveran (în cazul operațiilor riverane).

Consider că demersul meu este oportun datorită faptului că argumentele prezentate vor putea constitui repere privind îmbogățirea limbajului conceptual al doctrinelor specifice operațiilor amfibii și riverane ale Forțelor Navale.

Cuvinte-cheie: mediul amfibiu, mediul riveran, operații amfibii, operații riverane, capabilități amfibii.

INTRODUCERE

Demersul de față este o introspecție în cadrul unor acțiuni militare ale Forțelor Navale desfășurate în două domenii particulare – domeniile maritim și fluvial. Obiectivul principal vizează conceptualizarea unor termeni specifici operațiilor amfibii și operațiilor riverane. În fapt, prin acest demers, doresc să evidențiez unele concepte specifice operațiilor maritime pentru a putea fi adoptate și utilizate în cadrul doctrinar al operațiilor amfibii și riverane.

Pentru aceasta, intenționez să identific unele concepte cu definițiile aferente pentru a crea o imagine comprehensivă asupra acestor elemente, care pot fi ușor conceptualizate, în cazul în care nu sunt. Astfel, în conținutul demersului meu, voi face referire la următoarele concepte: *mediu amfibiu, mediu riveran, zonă amfibie, zonă riverană, operații amfibii, operații riverane, capacități amfibii, capacități riverane, forțe amfibii, forțe riverane*.

Ipoteza de la care plec este faptul că aceste concepte specifice celor două domenii sunt aplicabile prin modalități specifice operațiilor maritime, în cazul operațiilor amfibii, și prin modalități particulare acțiunilor din mediul fluvial, ca parte a mediului riveran, în cazul operațiilor riverane, așa cum am susținut în intervențiile mele anterioare cu privire la aceste aspecte¹.

Pentru a intra în problematica propusă, doresc să aduc unele clarificări privind anumite aspecte de semantică a unor termeni care pot crea confuzie și pentru care am identificat diferite sensuri pe care le îmbracă.

În opinia mea, conceptele specifice operațiilor amfibii și riverane au o legătură intrinsecă cu mediile maritim și fluvial, care sunt caracterizate ca medii preponderent amfibii care se află în zona de responsabilitate a Forțelor Navale Române, prin cele două componente – Flota

Conceptele specifice operațiilor amfibii și riverane au o legătură intrinsecă cu mediile maritim și fluvial, care sunt caracterizate ca medii preponderent amfibii care se află în zona de responsabilitate a Forțelor Navale Române, prin cele două componente – Flota și Flotila Fluvială.

¹ Vezi Lucian Valeriu Scipanov, Teza de doctorat: „Participarea Forțelor Navale Române la proiecția forței în operații amfibii și riverane”, susținută în anul 2017 la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București.



La coastă, în dreptul litoralului deltaic, zona de responsabilitate se învecinează cu cea a Flotei.

La fluviu, zona de responsabilitate se suprapune, în limita bății armamentului de la bordul navelor fluviale sau potențialului de acțiune al Infanteriei Marine, cu zone aflate în responsabilitatea Forțelor Terestre.

și Flotila Fluvială. Dacă, în cazul Flotei, zona de responsabilitate poate fi identificată ca fiind zona maritimă și costieră aferentă, în cazul zonei de responsabilitate a Flotei Fluviale trebuie făcute unele precizări. Zona de responsabilitate a Flotei Fluviale poate fi caracterizată ca având unele particularități. Aceasta acoperă o diversitate de medii cu interferențe a unor zone aflate în responsabilitatea și altor categorii de forțe. Pentru mediile fluvial, deltaic, lagunar și costier, zona de responsabilitate a Flotei Fluviale se suprapune parțial sau se învecinează cu zone de responsabilitate ale unor capacități naționale. La coastă, în dreptul litoralului deltaic, zona de responsabilitate se învecinează cu cea a Flotei. La fluviu, zona de responsabilitate se suprapune, în limita bății armamentului de la bordul navelor fluviale sau potențialului de acțiune al Infanteriei Marine, cu zone aflate în responsabilitatea Forțelor Terestre. În cazul Deltei sau al complexului lagunar, situația este mai clară, aceste medii fiind în responsabilitatea forțelor fluviale, însă acțiuni ale forțelor fluviale pe zona costieră, în imediata vecinătate a fluviului și în zona continentală, pot fi sprijinite pe flancuri de acțiunea forțelor terestre, a Flotei și a altor genuri de forțe ale categoriilor de forțe.

Dacă, în cazul termenului amfibiu, nu sunt interpretări contradictorii privind sensul acestuia, pentru a putea realiza un demers convingător, voi apela și la următoarea ipoteză de lucru care îmi va permite delimitarea explicativă a termenului *riveran*. Adesea, am întâlnit interpretarea eronată a sensului sintagmelor unde se regăsesc termenii din limba engleză *riverine* și *river*. Aspectul privind traducerea eronată este consecința unor interpretări conjuncturale în care traducătorul, de cele mai multe ori, asociază termenii ca fiind sinonimi sau fac referire la același domeniu.

Menționez faptul că, în cazul traducerii sensului termenului *riverine* (*riveran*) din cadrul sintagmei *riverine operations* (operații riverane), termenul *riverine* nu provine din traducerea termenului *river*, care se traduce cu sensul de *râu*, *fluviu*². *Riverine* se traduce, conform dicționarelor de limbă engleză, ca fiind „referitoare la sau situate pe râu sau pe malul râului, *riveran*” (eng: *relating to or situated on river or riverbank, riparian*). Se observă că termenul *riverine*

² *Macmillan Essential Dictionary*, 2003, p. 623: „a large area of water that flows towards the sea”.

face referință la zone aflate în legătură cu un râu, situate pe malul unui râu, sau cu referire la o formă sinonimă (riparian), care este definită ca o zonă-tampon dintre un râu și pământ, mal fluvial. De asemenea, termenul riverine, prin sinonimul său, *riparian*, se folosește în sensul de *vecin*.

De exemplu, sintagma *țări riverane* se referă la țări din apropierea unei ape curgătoare. În aceste situații, traducerea se face din prisma faptului că zona la care se face referire se învecinează direct cu cursul fluviului, râului, apei curgătoare (țara respectivă deține cel puțin un mal vecin cu apa). În alte situații, se referă la zone din vecinătatea unui lac sau a unei mări. În acest caz, traducerea se face din prisma vecinătății³.

În Dicționarul limbii române, am identificat definirea termenului *riveran* ca fiind o regiune situată pe malul unei ape, mărginită sau străbătută de un curs de apă, măluros, mărginean, țarmurean⁴.

Deci, termenul *riveran/riverane* s-a consacrat în limbajul uzual ca fiind sinonim cu imediata apropiere a unui râu, apă, lac, mare etc., aspect care a făcut ca termenul, în largă sa utilizare, să fie interpretat ca fiind cu sensul de vecinătate. Astfel că, în prezent, acesta se utilizează în diferite sintagme care nu au legătură cu apa, dacă subliniază înțelesul de vecin cu ceva, din apropierea cuiva.

Opinez că termenul *riverine*, atribuit unor forțe navale (Serbian Riverine Flotilla – 1915, Soviet Riverine Forces – RM II, Polish Riverine Flotilla, United States Riverine Squadrons etc.), se datorează cumulativ faptului că aceste capacități au acționat sau continuă să opereze pe râuri, fluvii, în zone cu suprafețe dominate de întinderi de ape (*shallow water*⁵, *brown-water*⁶) și în imediata apropiere a acestora, cu o gamă largă de capacități specifice forțelor riverane. Termenul *river*, atribuit unor forțe navale (forțele navale fluviale române, Flotila Fluvială/River Flotilla, Serbian River Flotilla etc.), subliniază faptul că acestea operează preponderent pe fluvii și pe căile navigabile interioare, dar nu dețin toate capacitățile specifice luptei în mediul riveran (vom vedea care sunt acestea).



Sintagma țări riverane se referă la țări din apropierea unei ape curgătoare. În aceste situații, traducerea se face din prisma faptului că zona la care se face referire se învecinează direct cu cursul fluviului, râului, apei curgătoare (țara respectivă deține cel puțin un mal vecin cu apa). În alte situații, se referă la zone din vecinătatea unui lac sau a unei mări. În acest caz, traducerea se face din prisma vecinătății.

³ dexonline.ro, accesat la 02.10.2019.

⁴ *Ibidem*, „aflat pe malul unei ape, de-a lungul unui râu, la țarm, străbătut de apă”.

⁵ *Shallow water* – ape puțin adânci, ape costiere, lacuri.

⁶ *Brown water* – râuri, fluvii, canale și comunicații pe ape interioare.



Dacă, în cazul mediului amfibiu, comunicațiile se pot face doar pe calea apei, în cazul mediului riveran, comunicațiile sunt preponderent amfibii în lipsa unor comunicații terestre, dar se pot identifica și soluții de manevră pe comunicații combinate (terestre, aeriene și amfibii).

Sensurile termenilor proveniți din limba engleză *river*, *fluvial* și *riverine* se traduc în limba română *râu/fluviu*, *fluvial* și *riveran*, în concluzie, termeni distincți. Pe aceștia îi întâlnim în conceptele *river zone*, *fluvial operations*, *riverine operations* și altele, termeni preluați din documentația de specialitate străină⁷.

Dacă urmărim bibliografia menționată, se observă termeni care fac referire la aspectele subliniate anterior, unde, printre elementele caracteristice mediului riveran, sunt prezentați: *fluviu (river)*; *zone riverane de debarcare (Riverine Landing Areas-RLAs)*; *puncte de debarcare în zona riverană (Riverine Landing Sites-RLSs)*⁸, care subliniază faptul că traducerea termenilor *riverine* și *river* nu face referire la aceiași termeni cu care operăm în limba română.

Având prezentate aceste detalii conceptuale, recomand ca termenul *river* să fie folosit cu sensul de *râu/fluviu*, termenul *riverine* să fie utilizat cu sensul de *riveran*, dacă apare în sintagme specifice domeniului abordat (precum: mediu riveran; zonă riverană; operații riverane; forțe riverane) și nu cu sensul de *vecin*, iar termenul *fluvial* să fie folosit cu sensul evident la care face referință (în asociere sau legătură cu fluviul)⁹.

Din altă perspectivă a demersului meu, în cazul operațiilor amfibii și riverane am întâlnit diferite denumiri generice ale acestora: „*operație amfibie*”, „*operație riverană*”, „*operație fluvială*”, „*operații combinate*”, „*atacul uscatului dinspre mare*”, „*operații de desant maritim*”, „*operații de desant fluvial*”, „*invazie maritimă*”, „*forțarea fluviului*”, „*debarcarea desantului maritim*”, „*debarcarea desantului fluvial*”, aspect din care pot concluziona că termenii „*amfibiu*” și „*riveran*” sunt duali, pentru că aceștia sunt asociați atât mediului maritim, cât și celui fluvial, adică aparțin unor medii în care apa și uscatul se întrepătrund. Dacă, în cazul mediului amfibiu, comunicațiile se pot face doar pe calea apei, subliniez faptul că, în cazul mediului riveran, comunicațiile sunt preponderent amfibii în lipsa unor comunicații terestre, dar se pot identifica și soluții de manevră pe comunicații combinate (terestre, aeriene și amfibii).

După această prezentare a opiniilor personale cu privire la sensul unor termeni specifici domeniilor analizate, în continuare voi intra

⁷ ATP-08(B), vol. 1, Change 3, *Doctrine for Amphibious Operations*, NSA, 2008, Chapter 11, Riverine Operations.

⁸ *Ibidem*, section 3, 1107 (a), p. 11-4.

⁹ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary>, accesat la 04.10.2019.

În esența demersului propus, prin care doresc să identific acele definiții care fac referire la conceptele și termenii propuși.

Mediu amfibiu

Mediul amfibiu este considerat un mediu mai puțin permisiv, chiar ostil, pe de o parte, datorită particularității sale, iar pe de altă parte, datorită prezenței unui inamic care, de regulă, valorifică în avantajul apărătorului aceste particularități.

În opinia mea, mediul amfibiu aflat în zona de responsabilitate a Forțelor Navale reprezintă mediul aferent celor trei dimensiuni (aeriană, suprafața apei și mediul submarin) ale Mării Negre aferente litoralului românesc, delimitat la coastă de plaje, acvatorii, porturi, apele interioare de la litoral și apele exterioare până la limita dinspre larg a zonei de responsabilitate a Forțelor Navale.

Mediu riveran

Mediul riveran se referă la mediul aferent celor trei dimensiuni, la suprafață, în aer și sub apă, corespunzătoare zonelor maritime costiere, a apelor interioare de la litoral, zonelor fluviale, lagunare și deltaice din apropierea litoralului și în interiorul acestuia.

Mediul riveran este un mediu preponderent amfibiu, delimitat de regulă în zone aflate la întrepătrunderea uscatului cu apa și în apropierea acestora.

Din punct de vedere militar, mediul riveran cuprinde liniile de comunicații fluviale, situate pe fluvii, afluenți sau râuri, șenalul navigabil, canalele, lacurile, canalele de irigații etc. pe care forțele militare le pot utiliza, inclusiv prin trecerea lor pe calea aerului, acolo unde rutele terestre lipsesc sau sunt impracticabile din cauza terenului mlăștinos sau frământat, procentul de apă/uscat fiind cel care caracterizează mediul ca fiind riveran.

În concepția doctrinei NATO, mediul riveran reprezintă mediul aferent celor trei dimensiuni, la suprafață, aeriană și sub apă, corespunzătoare deltelor, fluviilor, canalelor, lacurilor, lagunelor, interiorul litoralului delimitat de aceste medii, unde se pot realiza linii de comunicații¹⁰.



Mediul amfibiu este considerat un mediu mai puțin permisiv, chiar ostil, pe de o parte, datorită particularității sale, iar pe de altă parte, datorită prezenței unui inamic care, de regulă, valorifică în avantajul apărătorului aceste particularități.

¹⁰ ATP-08(B), op. cit., p. 11-1.



Zona amfibie este parte a zonei de operații, termenul fiind utilizat atunci când facem referire la dimensiunile mediului amfibiu în care se desfășoară operații amfibii. În lucrările de specialitate, zona amfibie este denumită, uneori, zona obiectivului amfibiu sau zona operațiilor amfibii.

Se observă că mediul riveran este adesea denumit ca mediu fluvial¹¹. Aspectul se datorează posibilităților oferite de căile navigabile aferente râurilor, fluviilor, canalelor, lacurilor și acvatoriilor, care sunt adesea utilizate de forțele fluviale sau de cele care dețin capacități amfibii și pot opera în acest mediu complex¹². Resubliniez faptul că mediul fluvial este o parte componentă distinctă din cadrul mediului riveran.

În opinia mea, mediul riveran situat în zona de responsabilitate a Forțelor Navale reprezintă mediul aferent celor trei dimensiuni (aeriană, suprafața apei și sub apă) care interferează, delimitează și corespund fluviului Dunărea și malurilor acestuia, Deltei Dunării și lacurilor deltaice, canalelor navigabile, canalului Dunăre-Marea Neagră, complexului lagunar Razem-Sinoe, apelor interioare de la coastă delimitate de liniile de bază, a plajelor și gurilor de vărsare a fluviului Dunărea.

Zona amfibie

Zona amfibie este parte a zonei de operații, termenul fiind utilizat atunci când facem referire la dimensiunile mediului amfibiu în care se desfășoară operații amfibii. În lucrările de specialitate, zona amfibie este denumită, uneori, *zona obiectivului amfibiu* sau *zona operațiilor amfibii*¹³. Termenul generic pe care îl voi utiliza în continuare pentru a face referire la acest aspect va fi zona amfibie.

Zona amfibie are legătură cu zona de litoral. Aceasta include acele „raioane terestre (cu marea adiacentă și spațiul aerian asociat) care sunt în mod predominant susceptibile angajării și influenței dinspre mare”¹⁴. Deci, zona amfibie poate cuprinde diferite elemente componente: zona de litoral, zona terestră, zona de coastă, zona unui obiectiv, alinamente, raioane și capete de pod etc.

Zona riverană

Conform dicționarelor, zona riverană reprezintă o zonă interioară sau de coastă care cuprinde atât pământul (uscatul), cât și apa,

¹¹ Martin Ewence, *IHS Jane's Navy International*, 2016, vol 121, issue 9, „Shallow debate”, p. 26.
¹² Lucian Valeriu Scipanov, *Operații amfibii și riverane, soluție la consolidarea securității regionale*, Editura U.N.Ap. „Carol I”, București, 2018, p. 55.
¹³ ***, F.N. – 1.3.1, *Doctrina pentru operații amfibii*, București, 2018, anexa nr. 1.
¹⁴ ***, *Ibidem*, Capitolul I, secț. 2, art. 4(1).

caracterizată prin linii de comunicații terestre limitate, cu suprafețe de apă extinse și/sau căi navigabile interioare care asigură rute naturale pentru transportul de suprafață și comunicații¹⁵.

Zona riverană reprezintă o extensie a zonei de litoral în imediata vecinătate a coastei, constituită din acvatoriile portuare, complexele lagunare, lacurile, deltele, fluviile, canalele și zonele limitrofe acestora¹⁶. În opinia unor specialiști internaționali¹⁷, zona riverană include arhipelaguri, bazine fluviale, delte, golfuri, bălți și mlaștini, zone inundate, orezării, cursuri de apă, lacuri etc.¹⁸. Particularitățile mediului amfibiu se extind și în mediul riveran. Doctrina americană pentru operații riverane¹⁹ definește zona riverană ca fiind zona unde există căi navigabile, însă nu există drumuri ferme.

Conform precizărilor identificate în publicația națională, ediția din 2009, zona riverană reprezintă: „*zona interioară de litoral, de coastă sau de deltă ce cuprinde atât zona de uscat, cât și zona fluvială (apă curgătoare), caracterizată de un număr limitat de linii (rute) de comunicații*”²⁰, similară descrierii din manualul aliat pentru operații amfibii²¹.

Zona riverană din responsabilitatea Forțelor Navale reprezintă, în opinia mea, o extensie a zonei de litoral a Mării Negre în interiorul coastei, constituită din următoarele elemente: zona interioară de litoral; zona de coastă; zona de deltă; fluviul și zona fluvială, brațele și canalele navigabile; complexele lagunare; lacuri și bălți; acvatoriile și canalele navigabile interioare, zone din apropierea acestora care cuprind atât zona de uscat, cât și spațiul aerian aferent.

Operații amfibii

Conform doctrinei americane, JP 3-02, *Joint Doctrine for Amphibious Operations (Doctrina întrunită pentru operații amfibii)*, operația amfibie este definită ca fiind „o operație militară lansată de pe mare de către



Zona riverană din responsabilitatea Forțelor Navale reprezintă, în opinia mea, o extensie a zonei de litoral a Mării Negre în interiorul coastei, constituită din următoarele elemente: zona interioară de litoral; zona de coastă; zona de deltă; fluviul și zona fluvială, brațele și canalele navigabile; complexele lagunare; lacuri și bălți; acvatoriile și canalele navigabile interioare, zone din apropierea acestora care cuprind atât zona de uscat cât și spațiul aerian aferent.

¹⁵ <https://www.thefreedictionary.com>, accesat la 03.10.2019.

¹⁶ ATP-08(B), *ibidem*.

¹⁷ <https://www.history.navy.mil/>

¹⁸ ATP-08(B), *ibidem*: „Theatres of riverine confrontation may vary from an archipelago or river basin to deltas, bayous, swamps, rice paddies, streams, or lakes”.

¹⁹ JP 3-06T, *Riverine Operations Doctrine*, The US Department of the Navy's Joint Test Publication.

²⁰ ***, *Manualul pentru operații amfibii*, București, 2009, Capitolul XI, *Operații riverane*, sect. 1, *Generalități privind operațiile riverane*, art. 159 (1).

²¹ ATP-08(B), *ibidem*.



Operația riverană reprezintă o acțiune militară care se desfășoară într-o zonă geografică, denumită zonă riverană, de către forțe special destinate care dețin mijloace de luptă și transport specifice, pentru proiecția forței de pe mare, fluviu, lacuri sau zone adiacente acestora, de pe uscat, de pe apă sau din aer, ca operație de sine statătoare sau în completarea operației amfibii sau a altor operații.

o forță amfibie pentru a realiza o debarcare în forță la litoral. Litoralul include acele zone terestre și adiacente litoralului, inclusiv spațiul aerian, care sunt predominant sensibile la angajare și influență de pe mare”²².

Operația amfibie reprezintă, în doctrina NATO, „o operație militară lansată de pe mare de către o forță navală și o forță de debarcare (LF), îmbarcate pe nave sau ambarcațiuni, cu scopul principal de a proiecta tactic forța de debarcare (LF) la litoral, într-un mediu variind de la ostil la potențial ostil”²³.

Conform manualului național pentru operații amfibii, operația amfibie reprezintă „operația militară lansată dinspre mare (ocean) de către o forță amfibie, pentru a executa (coordona, conduce) acțiunile tactice ale desantului amfibiu în zona de litoral”²⁴.

Subliniez faptul că operațiile amfibii se desfășoară dinspre mare spre litoral, incluzând zonele terestre și spațiul aerian aferent adiacente litoralului²⁵, aflate în apropierea zonei de responsabilitate a forțelor participante.

Operații riverane

Operația riverană reprezintă o acțiune militară care se desfășoară într-o zonă geografică, denumită zonă riverană, de către forțe special destinate care dețin mijloace de luptă și transport specifice, pentru proiecția forței de pe mare, fluviu, lacuri sau zone adiacente acestora, de pe uscat, de pe apă sau din aer, ca operație de sine statătoare sau în completarea operației amfibii sau a altor operații²⁶.

The US Naval Historical and Heritage Command-NHHC (Comandamentul de istorie navală și patrimoniu) prezintă operația riverană în următorii termeni: „proiecția puterii de pe mare la litoral și în interiorul lui pe ape și râuri care au ieșire la mare”²⁷.

²² <http://www.navy.mil>, *Joint Doctrine for Amphibious Operations*, JP 3-02/2014, Chapter 1, General, al.a. p.I-1, accesat la 01.10.2019.

²³ ATP-08(B), *op. cit.*, Chapter I, art. 0101.

²⁴ ***, F.N. – 1.3.1, *Doctrina pentru operații amfibii*, *op. cit.*, Capitolul I, secț. 2, art. 4(1).

²⁵ <http://www.navy.mil>, *Joint Doctrine for Amphibious Operations*, JP 3-02/2014, p.I-1, Chapter 1, General, aln.a. accesat la 01.10.2019.

²⁶ Lucian Valeriu Scipanov, *op.cit.*, subcap. *Operația riverană în concepție națională*.

²⁷ <https://www.history.navy.mil/research/library/online-reading-room/title-list-alphabetically/r/riverine-warfare-us-navys-operations-inland-waters.html>

Contraamiralul Ernest Eller, comandantul NHHC, făcând referire la operația riverană, aprecia că „acțiunea sau proiecția forței în/dinspre apele interioare poartă numele de război în mediul riveran”²⁸.

Conform manualului național pentru operații amfibii²⁹ și manualul omonim american³⁰, prin comparație, pot concluziona că operația riverană reprezintă o acțiune militară care se desfășoară într-o zonă geografică complexă, similară mediului amfibiu, de către forțe special destinate care dețin mijloace de luptă și transport specifice acestui mediu, pentru proiecția forței în vederea controlului întregii zone riverane. Resubliniez faptul că operația riverană poate fi lansată, de pe mare, pe fluviu, lacuri sau zone adiacente acestora, de pe uscat, de pe apă sau din aer, ca operație independentă sau în sprijinul unei operații amfibii sau al altor operații întrunite maritime sau terestre.

Readuc în atenție faptul că particularitățile luptei în mediul riveran nu diferă de particularitățile luptei în mediul amfibiu, datorită faptului că cele două medii sunt asemănătoare sau chiar se întrepătrund. În manualul național, zona amfibie și riverană în care se realizează proiecția forței sunt considerate un mediu „ostil sau potențial ostil”³¹, similar descrierilor din manualul NATO³² și al manualului american pentru operații amfibii³³.

Conform unor opinii preluate din presa internațională, operațiile riverane au devenit de actualitate și din ce în ce mai multe flote își angajează capacitățile riverane în astfel de operații³⁴.

În doctrina americană a rămas în actualitate operația riverană, chiar dacă apogeul acesteia a fost considerat războiul din Vietnam. În vechile documente se menționează că operațiile riverane diferă de cele terestre, însă trebuie cunoscute și avute în vedere, pentru a fi aplicate de forțele specializate navale în mediul riveran, care diferă de mediul terestru³⁵. Efortul trebuie să fie coordonat și întrunit. Operația riverană este, de altfel, o operație distinctă, care, chiar dacă



În doctrina americană a rămas în actualitate operația riverană, chiar dacă apogeul acesteia a fost considerat războiul din Vietnam.

În vechile documente se menționează că operațiile riverane diferă de cele terestre, însă trebuie cunoscute și avute în vedere, pentru a fi aplicate de forțele specializate navale în mediul riveran, care diferă de mediul terestru.

²⁸ Apud Martin Ewence, *IHS Jane's Navy International*, noiembrie 2016, vol. 121, issue 9, „Shallow debate”, p. 27.

²⁹ ***, F.N. – 1.3.1, *Doctrina pentru operații amfibii*, București 2018, Capitolul I, secț. 2, art. 4(1)

³⁰ JP 3-02, *Joint Doctrine for Amphibious Operations*, 2014.

³¹ ***, F.N. – 1.3.1, *Doctrina pentru operații amfibii, op. cit.*, Capitolul I, secț. 2, art. 5 (1).

³² ATP-8(B), *op. cit.*, chapter I, art. 0101.

³³ JP 3-02/2014, *Joint Doctrine for Amphibious Operations*.

³⁴ Martin Ewence, *op. cit.*

³⁵ FM 31-75, *Field Manual Riverine Warfare*, ianuarie 1971.



Succesul unei operații amfibii îl reprezintă capacitatea forței amfibii de a-și lansa capacitățile amfibii dinspre mare, în scopul proiecției forței de desant amfibiu (forței amfibii) într-o zonă de litoral (zonă amfibie).

Succesul este valorificat oportun dacă forțarea aliniamentelor sistemelor anti-acces și interdicție regională/A2AD este realizată fără slăbirea centrului de greutate al forței amfibii.

are unele puncte comune particulare cu operația amfibie, aceasta necesită capacități cu caracteristici diferite de cele amfibii, mult mai specializate și mai diversificate, în care capacitățile trebuie să fie versatile, dinamice, acțiunile desfășurându-se într-o mobilitate limitată.

Trebuie să readuc în atenție faptul că operația riverană nu reprezintă o operație fluvială, ci o operație desfășurată într-un mediu specific reprezentat de întinderile de apă de la litoral, aflate în interiorul liniilor de bază (apele maritime interioare), apele interioare, fluvii, lacuri, acvatorii, canale etc., care oferă posibilitatea realizării și valorificării căilor naturale de comunicații de către forțe special destinate și înzestrate, forțe riverane și amfibii, după caz³⁶.

Având prezentate aceste argumente, reiterez faptul că operația riverană capătă caracteristici asemănătoare operației amfibii. Procesul de planificare a operației amfibii se aplică și pe timpul planificării operației riverane. Operațiile riverane și amfibii sunt desfășurate de către forțe specializate capabile să exploateze caracteristicile unice ale mediilor amfibii și riverane cu scopul de a respinge, limita, neutraliza, nimici inamicul și de a-i interzice acestuia deținerea controlului acestor zone.

Capabilități amfibii

În bibliografia de specialitate, am identificat diferite sensuri ale termenului capabilitate: „*însușirea de a fi capabil; capacitate; aptitudine*”³⁷.

Capabilitățile angajate în operațiile amfibii reprezintă acele capacități ale forțelor specializate (denumite forțe amfibii, forțe de desant amfibiu, forțe de debarcare etc.) care le permit să își îndeplinească misiunile specifice pe timpul operațiilor amfibii.

Succesul unei operații amfibii îl reprezintă capacitatea forței amfibii de a-și lansa capacitățile amfibii dinspre mare, în scopul proiecției forței de desant amfibiu (forței amfibii) într-o zonă de litoral (zonă amfibie). Succesul este valorificat oportun dacă forțarea aliniamentelor sistemelor anti-acces și interdicție regională/A2AD este realizată fără slăbirea centrului de greutate al forței amfibii³⁸. Capabilitățile amfibii îndeplinesc condițiile de eficiență și eficacitate (measures of efficiency and performance: MOE and MOP).

³⁶ Lucian Valeriu Scipanov, *op. cit.*

³⁷ <https://dexonline.ro>, accesat la 11.01.2017.

³⁸ ***, F.N. – 1.3.1, *Doctrina pentru operații amfibii, op. cit.*, Capitolul I, secț. 2, art. 5(1).

Capabilități riverane

Capabilitățile angajate în operații riverane reprezintă acele capacități ale forțelor specializate (denumite forțe riverane, forțe de desant riveran, forțe de debarcare riverane etc.) care le permit să își îndeplinească misiunile specifice pe timpul operațiilor riverane.

În cazul ambelor operații (operația amfibie și operația riverană), putem considera că termenii *capabilitate amfibie* sau *capabilitate riverană* fac trimiteri la capacitatea morală, intelectuală, aptitudinală, calitativă și cantitativă a unor forțe amfibii și riverane, în strânsă corespondență cu principalele componente ale puterii de luptă: „fizică; morală; cognitivă și doctrinară”, menționate în doctrina principală a Armatei României³⁹.

În opinia mea, capabilitățile unor forțe amfibii sau riverane naționale depind de particularitățile zonei de responsabilitate a Forțelor Navale; dezvoltarea tehnologică și doctrina proprie (FN-1). În ambele cazuri particulare ale capabilităților naționale, amfibii și riverane, consider că acestea sunt reprezentate de capacitatea Forțelor Navale Române de a coordona toate capabilitățile maritime și fluviale, adică a forței amfibii și a forței riverane, prin realizarea sinergiei componentelor de luptă din mediul amfibi și mediul riveran național.

Ambarcațiunile și mijloacele de luptă utilizate în operații riverane sunt adaptate pentru a răspunde angajării într-un mediu specific: mobilitate crescută; viteză; flexibilitate; versatilitate; surprindere; practic, să valorifice o serie de principii de luptă pe care să le transforme în virtuți.

Forțe amfibii

În cadrul operațiilor amfibii, forța amfibie execută manevre care să pună în valoare potențialul de luptă în funcție de particularitatea zonei amfibii. Forța amfibie caută să ocupe o poziție la litoral avantajoasă în raport cu inamicul, cucerirea unui cap de pod situat pe țărm, din care își poate exercita puterea de luptă asupra acestuia. Manevra va fi îndreptată către un punct decisiv sau către o vulnerabilitate critică/esențială, care va influența centrul de greutate/COG al inamicului⁴⁰.



Ambarcațiunile și mijloacele de luptă utilizate în operații riverane sunt adaptate pentru a răspunde angajării într-un mediu specific: mobilitate crescută; viteză; flexibilitate; versatilitate; surprindere; practic, să valorifice o serie de principii de luptă pe care să le transforme în virtuți.

³⁹ *** , *Doctrina Armatei României*, 2012, art. 0122 (1), p. 25.

⁴⁰ *** , F.N. – 1.3.1, *Doctrina pentru operații amfibii*, op. cit., Capitolul I, secț. 2, art. 4(1).



Forțele riverane reprezintă structuri de forțe de la dimensiuni mici (elemente, grupuri) la structuri mari (batalioane/divizioane/flotile) dotate cu o paletă largă de armamente, platforme de dimensiuni variabile, de la bărci, șalupe și ambarcațiuni la nave mari de luptă, auxiliare și de sprijin, cu propria structură de comandă și control, sprijin de luptă terestru, aerian și naval, senzori, sprijin de luptă și logistic, capabile de a desfășura acțiuni militare în mediul riveran.

Forțe riverane

NATO's Combined Joint Operations from the Sea Centre of Excellence/CJOS COE (Centrul maritim de excelență pentru operații întrunite NATO) prezintă forțele riverane ca fiind forțe organizate, antrenate și echipate pentru a opera pe ape interioare⁴¹. Forțele riverane pot fi reprezentate de capacitățile forțelor terestre, aeriene și navale care pot integra și angaja variate tipuri de capacități (mijloace de luptă, armament și personal specializat). Forțele riverane pot fi organizate și integrate în structuri eterogene, în măsură să realizeze manevra de forțe și mijloace pentru a acționa în mediul riveran.

Forțele riverane reprezintă structuri de forțe de la dimensiuni mici (elemente, grupuri) la structuri mari (batalioane/divizioane/flotile) dotate cu o paletă largă de armamente, platforme de dimensiuni variabile, de la bărci, șalupe și ambarcațiuni la nave mari de luptă, auxiliare și de sprijin, cu propria structură de comandă și control, sprijin de luptă terestru, aerian și naval, senzori, sprijin de luptă și logistic, capabile de a desfășura acțiuni militare în mediul riveran. Trebuie să menționez faptul că operațiile riverane sunt distincte și nu au nimic în comun cu acțiunile de forțare și traversare a unor cursuri de apă, care sunt acțiuni specifice forțelor terestre ce acționează cu forțe sprijinite cu flancul pe malul fluviului sau al râurilor⁴².

Dacă urmărim concepția aliată privind acțiunea forțelor NATO în operații riverane, putem să creionăm anumite concepții de acțiune ale forțelor naționale în operații riverane, pe care le-am identificat în conținuturile manualului pentru operații amfibii din ediția 2009, la capitolul aferent operațiilor riverane (cap. XI)⁴³. Pentru mediul riveran aferent zonei de responsabilitate a Forțelor Navale, forțele fluviale reprezintă o capacitate națională specifică, ce se poate transforma într-o forță riverană autohtonă dacă își dezvoltă anumite capacități, în plus față de cele actuale.

⁴¹ Martin Ewence, *op. cit.*

⁴² ATP-08(B), *op. cit.*, Chapter 11, Riverine Operations, 1101 (1), p. 11-1.

⁴³ ***, *Manualul pentru operații amfibii*, București, 2009, Capitolul XI, Operații riverane, sect. 1, Generalități privind operațiile riverane, art. 159, (4 a, b), p. 158.

CONCLUZII

Zona de responsabilitate a Flotei Fluviale s-a extins odată cu subordonarea infanteriei marine. Aceasta corespunde zonelor de responsabilitate ale forțelor fluviale (navele purtătoare de artilerie) și se extinde cu cele ale Regimentului de Infanterie Marină (RIM). În această idee, opinez că, în zona de responsabilitate a FNR, zonele care întrunesc deopotrivă toate caracteristicile mediului riveran sunt: Delta Dunării; zona lagunară Razelm-Sinoe; lacurile și bălțile; fluviul Dunărea; apele interioare și de litoral; canalul Dunăre-Marea Neagră, precum și porturile și acvatoriile portuare fluviale și maritime.

În opinia mea, cred că este oportun să se valorifice potențialul autohton de acțiune în mediu fluvial al structurilor de forțe din cadrul Flotei Fluviale și să fie dezvoltate acele capacități care să le ofere statut de capacități riverane autentice, cu care ar putea acționa independent, în context întrunit sau multinațional.

Structurile forțelor amfibii și riverane pot varia de la structuri mici la structuri mari, iar înzestrarea acestora poate cuprinde o paletă largă de capacități⁴⁴.

Am observat faptul că state vecine, cu tradiție de luptă în mediul fluvial, au dezvoltat forțe riverane grupate în grupări navale maritime și fluviale, având propria structură de comandă și control, beneficiază de sprijin de luptă terestru, aerian și naval, operează senzori și UAV-uri, dețin armament complex de luptă și beneficiază de o structură de sprijin logistic proprie.

Forțele participante la operații amfibii și riverane trebuie să poată controla cele trei medii și să utilizeze rutele de comunicații amfibii și riverane pentru transportul forțelor, în condiții specifice unui mediu preponderent amfibiu. Particularitatea forțelor de desant amfibiu este că acestea pot participa deopotrivă la operații amfibii și riverane, prin natura capacităților acestora. Aceste forțe nu sunt singurele, pentru că cele mai specializate forțe în măsură să conducă și să desfășoare operații riverane sunt forțele riverane, mult mai complexe și mai specializate⁴⁵.



În zona de responsabilitate a FNR, zonele care întrunesc deopotrivă toate caracteristicile mediului riveran sunt: Delta Dunării; zona lagunară Razelm-Sinoe; lacurile și bălțile; fluviul Dunărea; apele interioare și de litoral; canalul Dunăre-Marea Neagră, precum și porturile și acvatoriile portuare fluviale și maritime.

⁴⁴ FM 31-75, *Field Manual Riverine Warfare Headquarters*, Department of The Army, ianuarie 1971, conform <https://www.history.navy.mil/research/library/online-reading-room/title-list-alphabetically/r/riverine-warfare-manual-1971.html>

⁴⁵ ATP-08(B), *Vol. I, Change 3, Doctrine for Amphibious Operations*, NSA, 2008, art. 1101, Riverine Operations



*Diversitatea
capabilităților
forțelor navale
fluviale se
raportează
la poziția
geografică a
României.
De aceea,
consider că nu
există un model
al structurii
și destinației
forțelor amfibii
și riverane pe
care trebuie să îl
urmăm.*

*În cazul Forțelor
Navale Române,
misiunile
acestora iau
în considerare
aspecte
de natură
geografică și
sunt adaptate
posibilităților de
ieșire la mare
și de navigație
pe fluviu, de
existența Deltei
Dunării și a
litoralului Mării
Negre.*

Datorită particularităților de operare a forțelor riverane, opinez că acestea pot fi considerate forțe cu capabilități extinse de angajare a unui potențial inamic, mult mai complexe față de capabilitățile forțelor amfibii. În afară de capabilitățile ofensive, de tip expediționar, forțele riverane trebuie să dețină capabilități pentru operații speciale combinate cu capabilități defensive în medii specifice riverane.

Diversitatea capabilităților forțelor navale fluviale se raportează la poziția geografică a României. De aceea, consider că nu există un model al structurii și destinației forțelor amfibii și riverane pe care trebuie să îl urmăm. În cazul Forțelor Navale Române, misiunile acestora iau în considerare aspecte de natură geografică și sunt adaptate posibilităților de ieșire la mare și de navigație pe fluviu, de existența Deltei Dunării și a litoralului Mării Negre.

BIBLIOGRAFIE:

1. ***, AAP-6, *NATO Glossary of Terms and Definitions*, 2006.
2. ***, ATP-08(B), vol. I, Change 3, *Doctrine for Amphibious Operations*, NSA, 2008.
3. ***, *Dictionary of Military and Associated Terms*, US Department of Defense, 2005.
4. ***, *Dictionary of Military Terms*, US Department of Defense, New York, 2013.
5. ***, *Doctrina Armatei României*, 2012.
6. ***, FM 31-75, *Field Manual Riverine Warfare*, Department of the Army, 1971.
7. ***, F.N. – 1.3.1, *Doctrina pentru operații amfibii*, București, 2018.
8. ***, JP 3-02/2014, *Joint Doctrine for Amphibious Operations JP 3-06T Riverine Operations Doctrine*, The US Department of the Navy's Joint Test Publication.
9. ***, *Manualul pentru operații amfibii*, București, 2009.
10. Martin Ewence, *IHS Jane's Navy International*, 2016, vol. 121, issue 9, „Shallow debate”.
11. Lucian Valeriu Scipanov, Teza de doctorat: *Participarea Forțelor Navale române la proiecția forței în operații amfibii și riverane*, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, 2017.
12. Idem, *Operații amfibii și riverane, soluție la consolidarea securității regionale*, Editura U.N.Ap. „Carol I”, București, 2018.

WEBOGRAFIE:

1. <https://dexonline.ro>
2. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary>
3. <https://www.history.navy.mil/>
4. <https://www.history.navy.mil/research/library/online-reading-room/title-list-alphabetically/r/riverine-warfare-us-navys-operations-inland-waters.html>
5. <https://www.thefreedictionary.com>.

